

V tiskarni, tiskalnice in naklada
izhaja in vija v Mariboru
bora brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . . — k.
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti :
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . . — k.
za četrt leta 2 . . . 60 . . .

Vredništvo in opravnice
je v gospodskih ulicah
(Herrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznania:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1 krat
5 kr., če se tiska 2 krat,
4 kr., če se tiska 3 krat.
vse pisemne se plaču-
jejo po prostora.

Za vsak tisek je plačati
kolek (štampelj) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 87.

V Mariboru 24. oktobra 1868.

Tečaj I.

Slovenski tabor pri Šempas-u na Gorškem.

(Dalje.)

Dr. Lavrič: Zdaj se začne posvetovanje. Prva točka, o kateri se bode govorilo se glasi:

„Naj se zedinijo vsi Slovenci (Dobro! Slava!) v eno kronovino (Da! da! v eno kronovino!) z enim samim deželnim zborom. (klici: to hočemo. Živela Slovenija!)“.

O tem boče govoril g. dr. Tonkli. (Živio!)

Dr. Tonkli: Slovenski možje! V slogi, v združenju je moč, v neslogi, razcepljenju nezmožnost, slabost, propad. To nas uči zgodovina vseh vekov, vseh časov, vseh narodov, temu je slovanski narod sam živ pa žalosten dokaz. Da te besede opravičim, naj opomnim le v starem veku slovitih Gerkov, kateri, akoravno jih je bila le mala peščica, so bili vsi s zedinjenimi močmi grozovito moč Perzijanov razdeli in se tako sužnosti oteli; kedar je bila pa nastala med njimi nesloga, in so se jeli med seboj vojskovati in pobijati, so bili tako opešali, da so izgubili svobodo in padli pod sužnjarem Rimljanov.

Tudi Slovani so bili pod kraljem Svatoplukom pred blizo tisoč leti združeni v velikomoravsko kraljestvo in so se vbraniili grozoviti Germanski sili; ali kedar so se bili njegovi sinovi razedinili, razpadlo je celo kraljestvo velikomoravsko in Slovani so padli pod sužni jarem nemškega ljudstva.

In dan denes kak je položaj, kako je stanje Slovanov? V avstrijski carevini biva nas 18 milijonov Slovanov, tedaj nadpolovica vseh avstrijskih ljudstev; in vendar ne nahajamo pri vladi ne enega Slovana, marveč je cela vlada sestavljena le iz takih mož, ki so ali popolnoma tuji, ali vsaj iz nam tujega naroda. Ali to še ni zadosti; razcepljena je lepa Avstrija v dva dela, namreč v dežele ogerske, in v dežele tikraj Litve. Slovani onkraj Litve so podvrženi Magjarom, kakor naši vrlji Hervatje, Srbi in Slovaki, vsi drugi takraj Litve pa Nemcem. Imamo sedaj troje ministerstev, ali v nobenem ne sedi ni eden Slovan.

Da taka vlada ni in ne more biti Slovanom pravična, sledi že iz načela, ki si ga je postavila, to je nadvlado čez Slovane, in pa iz tega, kako se dejansko Slovanom godi. Povem na priliko, da se odgovarja pravičnim in zmernim zahtevam naših slavni bratov Čehov s tem, da se jim tabori prepovedujejo, vredniki časnikov v ječo mečejo in da se je vpeljal čez glavno mesto, zlato Prago in njeno okolico, tako imenovani izjemni ali prav za prav obsadni stan.

Kako se godi pa nam Slovincem?

Slovenski možje, to pripovedovati mi srce grenka žalost obdaja! Razkosani in razcepljeni smo v šest kronovin s šestimi deželnimi zbori; na Koroškem so Slovenci v tako slabem stanju, da še enega poslanca v deželnem zboru nimajo, akoravno jih je tretjina vseh prebivalcev; na Štajerskem so pogumni slovenski poslanci v deželnem zboru v taki manjšini, da ne morejo nič opraviti, marveč jih Nemci le zasmehujejo. V Istri in Trstu se deželna zbor za Slovence še ne zmenita, ampak tako ravnata, kakor da bi tam sami Lahi bivali. Na Kranjskem imajo Slovenci v dež. zboru sicer ve-

čino, ali dosedaj njih rodoljubno potezanje za narodne pravice še ni imelo zaželenega vspeha in njih setev ni še rodila zlatih jabelk. Kako se nam godi na Gorškem, vam je znano; tukaj smo mi Slovenci med nakoavlom in kladivom, to je med germanizatorično vlado in med Lahi.

Slovenski možje, akoravno Slovenci plačujejo enake davke v denarji in krvi, kakor drugi narodi, vendar vlada ne priznava slovenskemu narodu enakih pravic, ker na Slovenskem so vse glavne in srednje šole le nemške ali laške, in se po vseh političnih in sodnijskih uradih uraduje le v nemškem ali laškem tedaj tujem jeziku; za uradnike se imenujejo pa večidel taki, ki ne umejo našega jezika, in le redko kedaj se zgodi, da domačin v svoji deželi službo dobi.

Kaj je temu krivo, boste popraševali? Temu je krivo tujčeva sila in pa stari greh Slovanov, to je nesloga. Nesloga nas je spravila v sužni jarem, nesloga nas je razcepila, in nesloga nam še dandenes tuj jezik nalaga in nas potujčevati hoče.

Slečimo tedaj stari greh, združimo se vsi Slovenci v eno skupino, v eno kronovino, z eno politiško upravo in z enim deželnim zborom, in vse se bo v našo korist predrugačilo; Slovenijo stvarimo, da bode nam dika in Avstriji škita in bramba. (Gromoviti klici: Živila Slovenija, hočemo jo!)

Temu, bi znal kdo vgovarjati, se vstavlja historično pravo, in se tedaj združenje vseh Slovencev v eno skupino ne da tirjati in zagovarjati.

Na to odgovarjam jaz, da to kar imenujejo naši nasprotniki historično pravo, to je bila za Slovence historična krivica, pa slovenski možje, historično krivico, tisočletno historično krivico moramo izbrisati, ker tisoč let je, odkar naš narod pod sužnim jarmom tujstva zdihuje, in po rešenju, po svobodi hrepeni. Kar je zgodovina našemu narodu zakrivila, sedajnost mora poravnati. Slovenski narod je, živi; to je pravo, ki se ne da tajiti, kdor je, ima pravico biti, živeti, zahtevati, da ga nihče v razvitku materijalnem in duševnem ne zadržuje. Slovenci imamo tedaj prirojeno pravico, od Boga in nature zagotovljeno, da živimo, da se omikamo, materijalno in duševno napredujemo; tega prava nam ne bo nikdor tajil, ker to jest faktum! Civilni zakoniki cele Evrope izrekajo, da se osebna prava ne morejo prodati ali se jim odpovedati. Slovenski narod je tudi osebna moralna; zgorej našeta prava so osebna prava celega slovenskega naroda, in se ne smejo tedaj odajati. Kdor nam tedaj ta prava kali in pridržuje, ta ravna celo proti narodbam državljanskega zakonika.

Materijalno in duševno razvijanje je pa mogoče le v narodnem jeziku; pravico imamo tedaj zahtevati, da se naši otroci v vseh šolah v slovenskem jeziku podučujejo, in da se nam pravo vsako vrste govori v slovenskem jeziku.

Tega pa ne moremo doseči dokler nismo zedinjeni v Slovenijo, ker Slovenci na Štajerskem in Koroškem so v manjšini nasproti Nemcem, na Primorskem pa nasproti Lahom. Nadsodnja v Trstu je za Primorske Slovence le laška, v Gradcu za vse druge pa le nemška; tedaj ni pričakovati, da bi se v sodnijah slovensko uradovalo.

Tako se godi v šolah; na Primorskem so te namreč ali nemške ali laške, na Kranjskem, Koroškem in Štajerskem pa le nemške. Nikjer pa ni-

Listek.

Besedica o „Matici“.

V.

O splošni prenavedbi Matice.

Kedar bodo pravila Matice jasnejša in svobodnejša, kedar bode občemu zboru več oblasti dano, kedar se presoja knjig ne bode vedno v tistih rokah odborovih sukala, kedar bode društvo po širšem okrogu poslov in po očitnejšem načrtu začelo svojo delavnost razvijati, tedaj, tako se nadejam, bode tudi doplačevanje v Matičino blagajnico redneje, spisovanje knjig voljneje, sploh dviganje Matice živeje, nego do sedaj. Da je občinstvo do sedaj Matico nekako sumljivo gledalo, da v njej ni vladalo pravo življenje, da se Matica ni mogla ljudem prav priljubiti, tega odbor in nihče drugi tajiti ne more. Pa krivično bi bilo, odboru vse to pripisovati; največ so pravila, cela osnova Matice je tega kriva, in še nekaj, kar pa zamolčim, ker ne bi rad sladko spečega (?) domačega miru dramil ter nedotekljivih osebnosti dregal.

H koncu pa še eden nasvet, o katerem slaboživčate že naprej prosim, da se ne vstraše; ime Matice naj neha! Da! jaz si ne vem pomagati; ime „Matica“ se mi ne dopada. Ako sem se v šoli prirodopisja prav učil, tedaj sem slišal, da matica v bečelnem košu prav za prav ničesar drugega ne dela, kakor da jajca — nese, iz katerih se bečele razvijajo. To delo je sicer za bečelarja in za narodno gospodarstvo imenitno in velike koristi, ali primer z izdajo knjig in omenjenim delom se mi vidi nekaj preveč — tropičen. Ali hočemo Slovenci vedno v podobah in primerih govoriti, kakor bibliški judje? Da so Čehi in nekteri drugi Slovani takošna društva „matice“ krtili, to me malo straši. Časi, v katerih so se te rodile, so bili jako tropični, jako poetični in idilični časi, kateri so, — mnogi bo morebiti izdihnil: žalibože! že davno minoli. Dnešnji dan je v znanostih in v življenju nastala grda

navada, vsako reč s njenim imenom imenovati, navada, ki se mnogim grda in „prozaična“ zdi, ki pa jasnosti govorjenja in pojemanja mnogo mnogo koristi.

Kako imé pa bi mi tedaj Matici dali? Imenujmo jo „slovensko akademijo znanosti in umetnosti!“ Čas je že prišel, da se popnemo nekoliko više, da pokažemo svetu, da naša literatura ni samo za kmeta in vinarja, ampak za slovenski narod pisana, da ima ta narod trdno voljo, tudi višo učenost gojiti. Bivajoči brez univerz, okroženi na sevevi in jugu od narodov, ki nas zasmehujejo, malo ljubljani od vlade, zamenarjeni čez tisoče let, hočemo pokazati svetu, da še nikakor nismo zamrli, da nismo, kakor nas črnijo pred svetom, sovražniki luči in prosveteljenja, da se s svojo literaturo skrivamo v idilična in malo znana društva. — Upajmo si stopiti na svetli dan, na poprišče, kjer se narodi borijo za slavo znanstva in umetnosti! Akademija slovenska bodi morski svetilnik Slovincem, bodi jim kažipot k viši obrazovanosti! Na noge tedaj, stari rodoljubi, ki ste naš narod že toliko let vodili; na noge vi mlajši, ki ste se izurili in izučili na univerzitetah! Združeni in edinih misli postavimo si akademijo, zavod, dostojen slovenskega naroda!

Dostavek pisalčev.

Po novi teoriji nekterih Matičinih odbornikov bi bil moral jaz pod zgorej stoječi sostavek svoje imé postaviti. Da tega ne storim, imam več pričn, katerih ena je najmenj ta, da se ne bi za moje imé vedelo. Glavna pričina, da imena ne podpisem, je ta, ker ga treba ni. Ako so najne moje sodbe o Matici pravične, in moji nasveti koristni, tedaj moje imé k temu ne bode ničesar pripomagalo; ako se pa motim, tedaj me zmote tudi podpisano imé ne boče rešilo. Z imeni pa dokazovati istinost svojih sodb, ni moj posel. Želja teh, ki vpijejo po imeih, je navadno le ta, da se bolj osebe, kakor pa njih mnenja pobijajo.

X.

V Mariboru 23. oktobra 1868.

mamo skupnega slovenskega učilišča, in ga tudi ne bomo dobili, ako se ne združimo.

Ko bi bili pa vsi v Slovenijo združeni, bi nam zadostovalo eno namestništvo, ki bi bilo lahko vseslovensko, bi imeli svoje slovenske sodnije in politične in finančne urade, nadsodnije, šole in pa vseučilišče.

Slovenski možje, Slovenija bi ne bila le v korist nam Slovencem, ampak celi Avstriji.

Spominjate se vsi, da leta 1866 se je bila vojska vnela med Avstrijo na eni, Italijo in Prusijo na drugi strani. Orožje Avstrije je bilo nesrečno, in nasledki so bili ti, da je odstopila Italiji ne samo Beneške Lahe, ampak tudi Beneške Slovence, katerih 40 tisoč zdihujejo pod jarmom laškega naroda, ker Lahi ne priznavajo Slovencem narodnih pravic, marveč po njih z nogami teptajo.

Ali Italija še ni nasitena; lačna je še po Goriški, Tržaški in Isterski deželi; gre tedaj za naš obstanek, ker Italija z rokami po nas sega in grabi.

Da se bomo tega poljuba obranili, da ne pademo pod pozrešno Italijo, je neobhodno potrebno, da se vsi Slovenci zedinimo in združimo, v eno kronovino, da vstvarimo Slovenijo! (Hočemo!)

Slovenija zedinjena, močna, se bode laže vbrnila vsaki zunanji sili, ona bo otela sebi narodnost in svobodo, presvitlemu cesarju, kojemu smo Slovenci vse skozi vdani in zvesti, pa lep leskeči biser na kroni, to je slovenske pokrajine, združene v Slovenijo!

Ako smo tedaj vsi Slovenci združeni v Slovenijo, bomo s združenimi močmi branili svoje, in pravice presvitlega cesarja, in tako Njemu več koristili, kakor če smo v šest kronovin razcepljeni.

Prepričan sem, slovenski možje, da ko bi bili benečanski Slovenci leta 1866 z nami vred združeni v Slovenijo, bi ne bili oni nikdar padli pod laško vladu, kjer so vse veke za nas izglubljeni!

Zedinimo se tedaj v Slovenijo, dosegli bomo vse nam prirojene pravice, oteli narodnost in svobodo, in krepko in vspešno branili nam ljubo Avstrijo in presvitlega cesarja proti vsakemu napadu, proti vsem sovražnikom. (Med govorom in h koncu nebrotni živio- in slava-klici.)

Zdaj naznanja predsednik, da se je oglasil za besedo g. dr. Vošnjak, dež. posl. in zastopnik štajarskih Slovencev.

Ko stopi na oder g. dr. Vošnjak, ga pozdravlja ljudstvo z gromovitimi, neskončnimi slava- in živio-klici, kateri se ponavljajo pri vsakem stavku njegovega navdušenega govora, iz kterega tu navedamo nekatere točke: Pozdravljam Vas v imenu vaših slovenskih bratov na Štajerskem. (Živili! Slava štajarskim Slovencem!) Govornik naprej dokazuje, kako se je rodila misel zedinjenja vseh Slovencev na Štajerskem. 400.000 štajarskih Slovencev je naklenjeno na 600.000 Nemcev, v deželnem zboru graškem so zastopani samo po 8 poslancih mimo 55 nemških. Ime Štajar je sicer staro, pa ime slovensko je še starejše. Mi smo Slovenci in ne Štajarci, mi govorimo slovenski in ne štajarski jezik. Kaj je štajarskim Slovencem pomagala, kateri dobiček so imeli od svoje zveze z Nemci? (Klici: Nič!) Prav imate, nič nismo imeli, kakor plačanje za vse nemške zavode, slovenskih pa nam nobenega niso privolili. Razcepljeni Slovenci nimamo nobene moči, vendar se je dozdal od zedinjenja le bolj po časnikih naših govorilo. Da pa ta misel stopi v življenje, jo je treba na glas izrekat: Mi vsi Slovenci nočemo biti ne Štajarci, ne Korošci, ne Kranjci, ne Primorci, mi hočemo biti le Slovenci zedinjeni v eni Sloveniji. (Slovenija živila!) Dokler smo razcepljeni, si nikoli ne pridobimo naših narodnih pravic. (Res je!) Ali to ni žalostno in razaljavno, da se nam Slovencem na naši slovenski zemlji pot zapira skozi slovensko mesto? (grdo je!) Tako ravnanje ne more roditi dobrega sadu! Vas tlači tuji laški, nas tuji nemški živelj, pa nas dolgo več ne bode. Zavedeli smo se, da smo Slovenci, in da za nami stoji še 80 milijonov Slovanov, ki z nami čutijo kar se nam krivičnega stori. (Živili vsi Slovani!) Če se po postavnem potu napravi Slovenija, bode Avstrija sama imela največi dobiček. Mi ne razdiramo, ampak hočemo le okrepčati Avstrijo. Prej pa ne bomo mirovali, dokler se ne dopolni ta naša najprva želja, dokler se ne zedinijo vsi Slovenci v eno kronovino „Slovenijo“. (Živila Slovenija! Mi jo hočemo!) Hočemo jo vsi Slovenci, tirjali smo jo in jo zmerom tirjamo mi štajarski Slovenci, tirjajte jo denes tudi Vi, da bo spoznala vlada, da so vsi Slovenci v tej misli složni, da vsi želijo „Slovenijo“.

Ko prenehajo navdušeni slava- in živio-klici, bere predsednik še enkrat 1. resolucijo: Kdor je za to, da se zedinijo vsi Slovenci v eni kronovini z enim dež. zborom, naj vzdigne roko. In 10.000 Slovencev je, kakor na en hip, vzdignilo svoje roke in 10.000 Slovencev je zopet izreklo: Slovenija vstani!

O drugi točki: vpeljava slovenskega jezika v šolah in v ustanovljenji visoke pravne šole v Ljubljani je izvrstno, ljudstvu razumljivo, govoril g. Nabergoj, dež. poslanec tržaške okolice: „O nobeni stvari nismo toliko govorili, kakor o tej stvari. Že 20 let se zato poganjamo; čuditi se res moramo, da vendar še zmerom tujsčina v naših šolah gospodari, naš slovenski jezik se pa zanemarja in v kot stavlja. Pri vsakem narodu se podučuje v domačem jeziku, le pri nas ne. Naše peticije od l. 1861 so se pri ministerstvu vrgle pod klop. §. 19 drž. osnovnih postav nam obeta ravnopravnost, pa je mrtev. Mi ne moremo čakati do sodnjega dneva (klici: tudi nočemo). Zato smo se denes tukaj zbrali, da očitno izrečemo: Našemu jeziku se morajo v šolah dati popolne pravice. Dozdal naše šole niso bile učilnice, ampak mučilnice. Mesto da bi se um bistril otrokom, vbijala se jim je nesrečna tujsčina v glavo, tujsčina, ktera um in pamet meša prostemu kmetiču. Jasno je, da se nam Slovencem krivica godi. To je zoper natorno postavo, greh zoper Bogá. Jezik je dar božji in naj prvi dar, ki ga žvija vsak človek. Bog nam je dal jezik slovenski, ki je prečudno lep, mil in bogat. Ker naš jezik še nima svoje pravice, zato se nam Slovencem velika škoda godi. Ako bi se v domačem jeziku in ne v tujem podučevalo, bi se vednosti razširjale med nami; in ker bi več vedeli, bi si skoz laže pomagali. Naše gosposke bi nam potem tudi v našem jeziku dopisavale, ko bi se v šolah naučili našega jezika. Zdaj pa nam je tolmača treba, kotni pi-

sači kmeta goljufajo in derejo. Pa tudi više slov. šole moramo imeti za naše pravnike in za to je Ljubljana najpripravnije mesto.

Predsednik bere 2. resolucijo: V vseh šolah na Slovenskem naj se podučuje v slovenskem jeziku, in to naj se precej začne (Precej! precej!). Torej želite, da se izbriše: ali vsaj v enem letu. (Vse ljudstvo kličje: Precej, precej!).

Cela 2. točka se potem soglasno prejme.

O tretji resoluciji: vpeljava slovenskega jezika v uradnih govori g. dr. Lavrič in odda za ta čas predsedništvo g. dr. Žigon-u. (Kon. pr.)

Glasovi nemških časopisov o „Sloveniji“.

Omenjeno je bilo že v tem listu enkrat, da nam so v poslednji vrsti celo tisti pisarji zraven škode tudi korist delali, ki so v strupeni jezi iz nemških listov jeli blato na nas metati, kakor brž so kot tujci ali potujčeni domačini med nami živeči zapazili, da če naše narodno razvijanje napreduje, zanje ni gospodarstva in zdanjega obstanka več med nami. Kajti ti so ravno mnogo storili, da razvijoča se zgodovina zdanjosti zna za nas, in da nam bode morala po splošni avstrijski krizi mesto dokazati, kjer bomo živeli ne v polovičnem mrtvilu kakor dozdal, temuč samosvestno, v duševnem in materialnem prizadevanju po boljšem. Nihče ne more dalje tajiti, da je naša reč letos za ogromen korak stopila naprej, vzlasti, kar smo javno pozdignili glas po zedinjenji vseh Slovencev. Kdor bi čvornil o tem, ta se more prepričati iz glasov, ktere povzdigajo nemški listi v svoji stari šegi zoper nas. Ako bode prilika, utegnemo morda drugopot svojim bralcem podati zbirko taci iz hudobije in sovraštva zoper vse slovensko, ali pa iz nevednosti bodisi resnične ali navlašče kazauze, izvirajočih popisovanj naših prizadev. Za denes podamo dva nemška glasova, med kterima je važen vzlasti poslednji poštenega Nemca Šuselka.

Augsburška „Allg. Ztg.“, eden najbolj razširjenih nemških listov, v članku pisanem na Dunaji skuša dokazati, da česka in poljska opozicija nima narodnostnega stala in pravi: „Samo Slovenci se poganjajo za načelo narodnosti, ker tirjajo da se izloči „Slovenija“ kot slovensko administrativno oblastje z enim deželnim zborom.“ — Videti je, da je pisatelj tega članka zajemal samo iz kalnega vira lažnjivih dopisnikov dunajskih „Press“ in se jezikoznanja in narodopisne vednosti o nas učil od mariborskega hauptmana Seidlma, kajti dalje pravi: „Čudno gospodarstvo bo to, če do tega (do zedinjenja) pride, kajti slovenski pisarni jezik, kterega so „vodniki“ ustvarili, je slovenskemu ljudstvu, kar nerazumljivo. . . Zato ne manjka slovenske (?) opozicije zoper Slovenijo. Narodnostnemu načelu . . . bi bilo tako upravno oblastje popolno ma posledno, to se ne da tajiti.“ — Ta poslednji stavek si zaznamovamo, kajti denašnja politika v Italiji, Germaniji, v vshodu in skoro povsod v Evropi je politika narodnosti, če se spozna ali se ne spozna. Svoboda se stavile tam na prvo mesto, kjer je svoboda narodnosti varna. To nam je pa dokaz, „proba“ da je naša politika pravilna in pravična, ker v analogiji z drugimi. Drugi časopisni glas iz Šuselkove „Reform-e“ ne potrebuje opombe. Glasi se: „Imenitno znamenje rastočega jugoslovanskega gibanja je 18. t. m. po tisočih obiskovan slov. tabor v Šempasu. Slovenci so slovanski narod, ki je bil od Nemcev, Italijanov in Magjarov že 1000 let zatiran, o kterem do zdaj marsikter narodopisec ni hotel ničesar vedeti, ali res ničesar ni vedel. In denes jih vidimo v vseh deželah, ktere imajo še v oblasti ali v kterih zraven drugih narodov prebivajo, s polno zavestjo in vso močjo poganjati se za svoje pravice. V Gorici, ktera je veljala sploh za italijansko oblastje, sklene 8000 Slovencev v javnem zboru, z vsemi postavnimi pripomočki za to delati, da se vsi Slovenci zedinijo v eno kronovino z enim dež. zborom. Vidi se, da imajo Slovenci v mislih nekdanje ilirsko kraljestvo, vendar hočejo da pride nemški del Koroškega k Štajerskemu, zato pa hočejo slovenski del Štajerskega z novo kronovino zediniti. Zdaj imajo opraviti z mislijo, ki se bo marsikomu zdela predrzna, neizpeljava; ali izgovorjena je in pripravljena moramo biti, da bomo videli to misel rasti in da se bo borba za njeno uresničevanje od leta do leta množila. Istina je, da je slovenski narod, da si na pet dežel razdeljen ima boriti se z veliki težavami, čudovito napredoval zadnja leta“.

Govori poslancev v deželnih zborih.

Govor poročevalca dr. Bleiweisa

(zarad ravnopravnosti slov. jezika v šoli in uradu v 20. seji kranjskega dež. zbora.)

(Konec*.)

Gospod dr. Zavinšek se je posebno za „hauzirarje“ potegoval, da bi na ljubo „hauzirarjem“ padel §. 19 (veselost). Lepo prosim slavno vlado, naj si zapomni, da celo „hauzirarje“ kličje nasprotna stranka na pomoč, da bi odbila §. 19.

Gospoda dr. Kaltenegger-ja spoštujem za zmernega moža, za moža logike; ali Nemeč je skozi in skozi; kedar pa Nemeč sodi o Slovencih, prestopi logika rada v sofistiko. To je očitno pokazal, govoreč o tem, da bi narodna naša pravica se spreobrnila v „unrecht“ vstopil se je po vse na stališče konstitucionalnega društva, ktero toliko zasluži ime ustavnega društva, kakor „lucus a non lucendo“.

Konečna moja beseda je ta, da tudi jaz želim, kakor je gosp. Svetec rekel, da bi se vsi sprijaznili v spoznanji, da se dá vsacemu narodu, kar mu gre, in le še to rečem, ako bi jaz za cesarstvo Avstrijsko osnoval temeljne postavbe „Grundrechte“, napisal bi za prvi paragraf tole: „Oesterreich ist nationslos; keine Nation ist die herrschende in Oesterreich!“ (Dolga in živa polvala.)

*) Po pomoti zadnjic v tiskarnici znovalo.

Iz govora poslanca barona Buol-Bernberga pri adresni debati v štirskem zboru.

V državopravnem obziru stojim na veliko-avstrijskem stališču, in od tod moram dualizem, kakoršen je ustanovljen v državnih osnovnih postavah in ki se od dné do dné ostreje razvija, obžalovati kot nesrečo za našo skupno očetnjava; po skušnjah, katere smo doživeli, po prikaznih, ki se nam odkrivajo, mi je dualizem celo nevaren za celoto in obstanek skupne države. Vem, da mi bodo te besede v tej dvorani nakopale naj grenkeje in ostreje graje, vendar si resnici in jasnim dejanskim razmeram nasproti ne smemo oči zapirati. Temu zlu je največ kriva neenakost obeh državnih polovic. Dežele ogrske krone so celotna, nepretrgana, organsko vrejena masa, in če se tudi odznotraj kaže kaka razpoka in reža, vendar je celotna masa zunajnemu svetu nasproti — Kako pa je v drugi polovici? — prav žalostno; jaz vidim tu le razdvoj, prepir — zmedo — ako se ozrem po žalostnih prizorih v deželnem zboru tržaškem, praškem, brnškem in lvovskem.

Nemško-liberalna stranka je zdaj na krmilu. In sicer opirajo se na tako imenovane zbornske večine; položite si roke na srca — ali res mislite, gospoda moja, da vse ljudstvo stoji za Vami? Mislite si o narodnih tirjavah in prenapetostih, karkoli Vam drago, to mi morate, ker so statistična data neovrgljivi dokazi, priznati, da je nemško koleno po številu glav v veliki manjšini nasproti slovanskim kolonom države. Sicer mi boste odgovarjali, da se ne želje razmere pobotajo po večji nemški inteligenciji, da je nemško koleno za gospodarstvo rojeno, ker je njegov poklic civilizatoričen, ker stoji na vrhuncu izobraženosti. To je nekoliko opolzka stvar in slovanskim kolonom ne morem v zelo jemati, če jim to vaše dokazovanje ne sega ravno do srca, tako malo kakor do glave ne.

Dokler ko jesenska burja kakor dozday brila po českih ledinah, morete si znati še nekoliko časa lepo vreme ohraniti in črne oblake razpiniti, vendar pa ste preskušeni politikarji, da bi ne sprevideli, da tiskovne in krvave pravde dolgo ne morejo podpirati vladnih sistem. — Tlačena, mnogograjna katoliško-konservativna stranka bo konečno svojo veljavo dobila. Grožeča, odrinena slovanska kolena posameznih deželnih skupin morajo prej ali slej kot ravnopravna stopiti na prednja mesta, in kolikor prej se to zgodi, tem prej pridemo do sloge — pod sedanjo dualistično državno osnovo pak je to nemogoče.

Bistroumen voditelj nemško liberalne stranke, čegar govorniške zmoglosti, čegar katoliški značaj popolnoma spoštujem, je zadnji čas nekaj izrekel, komur se nismo ne le pri nas, ampak tudi v liberalnem taboru nekoliko začudili; on je namreč trdil, da je obstanek avstrijske države odvisen od tega ali se vzdrži sedanja liberalna vlada ali ne — to je pa vendar predrzno govorjenje, to je najvišja doktrinarnost, ki se da izreči. Torej, ko bi padlo sedanje liberalno ministerstvo in njegova stranka, nastala bi praznosta, zmeda — nam pa se zdé razmere nekoliko zmedene. Mi vse neke drugje vidimo državno podlago — mi jo vidimo najprej v božji pomoči, mi jo vidimo v novo vzbujeni avstrijsko-državni samosvesti — mi jo vidimo v zgodovinski zvestobi ljudstev do habsburško-lotringiške hiše — pod to zastavo bomo šli v boj in iz boja, ako Bog da, k zmagi. Celu ta skušeni voditelj nemško-liberalne stranke, ki je bistveno pripomogel, da se je pogodba z Ogersko v sedanji obliki dognala — celo temu možu bi se utegnili v samotnih urah usiliti misel, da se ni vse obneslo, kakor si je želel, kakor je upal in kakor je pri svojih poštenih namerah upati smel.

Jaz sem izrekel, da mi je sedanji dualizem velika nesreča. Na drugi plati se je zadnjih 10—12 let od vseh strani pošeno prizadevalo, da bi se mogočna celotna avstrijska država škodovala in razrušila. Ker so postale centralistične misli še zgodovinske; in tudi dualistične boje v kratkem zgodovini zapadejo, sklepam — da le v naravni, na historični podlogi stoječi federativni sistemi in sicer s zaptopom, kteremu so neposredne volitve in kar se da nizek davek v podlago, vidim poročstvo, da se država obrani in si na novo opomore. Zato ne morem pristopiti sklepu, ki hoče državnim postavam sploh zaupnico izrehati.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 21. oktobra. A. [Iz. dop.] (O goriškem taboru; „Tagblatt“ in njegove laži.) Omenil sem Vam že zadnjič da Ljubljana ni poslala nobenega svojih prvakov v tabor Goriški. Zvedel sem denes, da je bilo kakih 5 Ljubljančanov pri taboru, ki sicer niso bili prvaki, vendar pa poštene slovenski narodnjaki. Načelnika Sokolovega videl je moj poročevalec v Gorici ter misli, da je bil tudi na taboru, akoravno se tam ni nič oglašil, kar bi bili tem bolj želeli, ker „Sokol“ ta pot iz raznih vzrokov ni mogel se vdeleževati pri taboru. Deloma je že malo pozno za lahke sokolske letne obleke, deloma pa prečudni ukaz goriškega predstojništva, da je Gorica zaprta taboritom in da morajo po ovinkih hoditi na tabor ni nikakor mogel vabiti gostov, ki bi se imeli peljati do Gorice. Da so se izdajale za ta tabor izkaznice na ime za vožnjo, delalo je sem tertje zmote, kajti ljudje vajeni nazade pri štajarskih taborih niso se brigali dobiti izkaznic, misle da dobe kakor za Ljutomer in Žavec vozne listke na kolodvoru. Je li odbor to nepotrebno formalnost vpeljal, ni mi znano, na vsak način pa bi bila priporočati navada, kakor je bila pri štirskih taborih, da se je dobil vozni listek za sem in tje ob enem naravnost na kolodvoru. Tako bi se bila odvrnila marsiktera sitnost. Omenim le, da me je v saboto ponoči, ko ni bilo moč dobiti kake izkaznice naprosil nekdo za dve, kterih mu pa nisem mogel preskrbeti. Ravno tako bilo jih je mnogo v Gorici v veliki zadregi za izkaznice za vožnjo za nazaj, kajti morale so biti zopet nove. Glede na to bi bilo svetovati da se v prihodnje odbori za labore poslužujejo načina kakor je bil pri prvih dveh, ako morebiti ni ravnateljstvo železnice samo zahtevalo izkaznic.

Da ljubljanski škandalni list ki je zadnjič enkrat britko tožil, da mu je narodne žurnalistika natvezla že toliko lepik priimkov, zopet porabi pri-

liko ter pove nekoliko prav debelih laži, to je vsak pričakoval, ker mu gotovo presedajo po želodcu še štajarski taboriti, kterih je nekaj tisočev požrl in pozobal, je ta pot le malo zazijal in v primeri malo število goriških taboritov požrl, ali oškodoval se je z drugo stvarjo. Zlagal se je po svoji stari navadi prav nesramno, ter povedal da se je zbranemu ljudstvu zmeraj znamenje dajalo, kdaj nas živio kliče. Sporočevalec moj mi je povedal da je to skozi in skozi gola laž, kakor se jih le „Blatnik“ drzne spravljati na dan. Saj je vsakemu resnico ljubečemu človeku že znano kako lepe rajde debelih in drobnih laži je spravlil že na dan ta list, kteri naj bi si napisal za svoj moto besede: „Lüge, Unrath und Scandal auf jeden Fall!“ Če nam očita sirovost, ker ga imenujemo tako kakor zasluži in mu ne moremo privoščiti lepih imen, naj pripiše to sam sebi in svojemu za vsacega poštenega človeka zopernemu in gnjusnemu ravnanju. Ko bi se boril s poštenim orožjem za kak princip, spoštovali bi v njem vsaj poštenega nasprotnika. Tako pa osebno goni in napada posebno nekatere osebe in stanovce, laže na desno in levo ter se malo briga za kak princip. S takim nasprotnikom spuščati se v resen boj, bilo bi preveč časti za njega, povedati se mu pa mora včasih, kdo je in kaj počenja, čeravno potem praa nedolžno poje mile jaremiade o neotesanosti narodnega časopistva. Smešno bi bilo, ko bi kdo hotel trditi da gnjilo jabelko lepo diši in ima lepo rudečo barvo! Kakor pa eno gnjilo jabelko okuži lahko več zdravih, tako je mogoče da gnjilo „Tagblatt“ okuži marsiktere kratkovidneža, zatorej je naša dolžnost kazati vsaj večje laži pred svetom, kajti če le vedno vidimo tako stvari ne smemo mlačno molčati. Če pa pri razgovorjanji gnjilih stvari ne moremo govoriti o žlahtnih dišavah, če povemo resnico, ki ne diši po „eau de Cologne“ nikakor pa še ne po tistem „blatu“ v kterem se že „Tagblatt“ sam čuti, naj nam dragi čitatelj bođe prizanesljiv. Nadlegovali ga bomo kolikor malo mogoče z to gnjilobo.

Od Savine, 20. okt. [Izv. dop.] — Adrese, ktere srčno postopanje naših slovenskih poslancev v dež. zboru odobrujejo, še vedno odhajajo. Da bi dež. zbor še dalje časa trajal, pa tudi naše kmetijstvo ne bi bilo ravno zdaj z delom preobloženo, gotovo bi se vse kmečke občine, ki se še dozday niso oglašile, za čast in hasek slovenskega naroda potegnile. Mi Slovenci plačujemo od vsakega goldinarja naravnega cesarskega davka 35 kr. v deželno blagajnico v Gradcu, to znese za vse Slovence na Štajerskem več ko 300.000 gl. na leto, v desetih letih tedaj najmenj 3 milijone gold., in vendar od tam malo kaj za nas pričakovati smemo. — Če bi mi v desetih letih tri milijone gold. doma obdržali in jih tako obrnili, kakor naša lastna korist zahteva, pripomogli bi si že v prvih letih lahko, in bi gotvo za zmerom našim otrokom pota poravnali, po kterih bi laglje do svoje sreče korakali.

Razmere naše so zdaj res še slabe, ali hvala Bogu, tudi mi Slovenci smo enkrat pravi pogum dobili, in to je zdaj naša trdna volja, da si na postavni poti zopet vse pridobimo, kar po pravici zahtevati smemo.

Kako narod naš o zdajnih zadevah misli, kaže jasno sledeča adresa ktero je občinski zbor Rečki na deželni zbor odposlal.

Visoki deželni zbor štajarski!

Cerkev, šola in uradi so zavoljo ljudstva, ne pa ljudstvo zavoljo njih. To resnico spoznava sveta katoliška cerkev, zato je ona vsem narodom pravična. Zastran šol in uradnih je še pa pri nas na Slovenskem zmerom na robe svet. Zdrava pamet in stara skušnja nas uči, da se nobeden narod v tujem jeziku ne more izobraziti, in vendar si prizadeva pri nas neka stranka naše šole če dalje bolj ponemčiti, zato ker so tudi naše gosposke nemške. Uradniki so zavoljo ljudstva v svojih visokih službah, spodobi se tedaj, da se ti gospodje, ako hočejo med nami Slovenci biti, tudi slovenskega jezika v govoru in pisavi dobro naučé, da bodo mogli nam v našem domačem jeziku dopisovati in razsodbe delati.

Deželni zbori so tudi zavoljo ljudstva, ne pa ljudstvo zavoljo zborov, vendar smo se na našo veliko žalost prepričali, da visoki deželni zbor v Gradcu za želje in potrebe Slovencev, ki vendar vsako leto toliko deželnega doklada plačujejo, malo kaj mara, in da naši slovenski poslanci v svojih tirjavah nikdar niso uslišani, večkrat pa še zasmehovani.

Mi Slovenci imamo lepo lastno domovino, ktera nam je mila in draga, za njo se hočemo poganjati, za njo darovati, kar je mogoče, ona je naša prava mati, ki nam bo z ljubeznijo povrnila, kar bomo za njo storili. Zato se nam pa tudi čudno zdi, da mi v nemški Gradec, ki nas Slovence kot pasterke v deželi prezira, toliko doklada plačujemo. Da bi te denarje za lastno korist obrniti smeli, bi slovenski narod že zdavnaj bil na tej stopinji omike in blagostanja, kakor so zdaj Nemci. Mi ne zavidamo Nemcem, da so srečnejši od nas, mi tudi ne želimo njihovih pravic kratiti, mi se samo lastne pravice, ktera nam je po Bogu in cesarski postavi dana, držati hočemo, mi zahtevamo, da to kar je naše, tudi nam ostane. Edina pot, po kteri se znajo naše pritožbe v tem obziru rešiti je, da se v si Slovenci zedinimo v združeno Slovensko domovino, v kteri bomo imeli domačo deželno gosposko, pa tudi domači deželni zbor.

Podpisani odbor Rečke občine si šteje tedaj za svojo dolžnost, s tem pismom potrditi, da so tirjatve slovenskih poslancev v deželnem zboru v Gradcu zares pravi izraz želj in tirjatev Slovenskega naroda, in prosí, da bi se tudi enkrat želje Slovencev tako, kakor so jih naši prečastiti poslanci v deželnem zboru štajarskem v svoji interpelaciji dné 19. sept. t. l. visoki vladi predložili, vslišale.

V Gradcu, 20. oktobra. — ?! [Izv. dop.] Na tukajšnjih visocih solah je skozi pol stoletja stolica za slovenski jezik, ktera mimogredé rečeno vzlasti Nemcem, ki se hoté slovensčine naučiti več koristi nego Slovencem, za ktere je bil ta predmet le pro forma osnovan. Po Primičevi smrti je bil rajni Koloman Kvas ali kakor se je on pisal Quass čez štirideset let učitelj tega predmeta, a po njegovi smrti se niti za to še zmenilo ni, da bi bila stvar razpisana. Pa čemu tudi? Nemcem se itak ni treba slovensčine učiti, kakor je trdil velik grof pa mali politikus Kottulinsky (tudi eden tistih, kterih nemško ime se že pri Tacitu bere) a Slovenci storé boljše, ako se v nemškem Gradcu nasrkajo medu nemške omike ter poptujčeni zopet idó med narod, kteri

jih je le sem poslal, da si nabere pravih vednosti ter jih pozneje obračajo njemu na korist. Da se zopet slovenskemu svetu pokaže kako ceni večina štajarskega deželnega zbora žeje slovenskih prebivalcev Štajarske, je bila tudi ta stolica v predzadnji letošnji seji našega deželnega zbora kasirana. Tako je pokopal, dasiravno so slovenski poslanci, vzlasti Herman živo ugovarjali proti nameri, nemški liberalizem, kar je absolutizem bil ustanovil nota bene za one dobe, ko bi bil človek lahko na prste ene roke našel vse one, ki so bili do dobrega vajeni na Štajarskem kujičnega slovenskega jezika. To je sad nemške ravnopravnosti ter živi izraz bratovske ljubezni, o kateri se toliko govori. Mi se že vemo tolažiti s tem sklepom deželnega zbora, kajti nismo tako slepi, da bi ne videli, da nismo mi edini, katerim je bilo zopet nekaj vzeto. Oni, ki so pomagali pokopati uk slovenščine na graškem vseučilišču, so s tem kar ne vedo tudi izrekli, da se odpovedo pravici, da se smejo tudi nemški Štajarci v spodnje kraje v deželne ali državne službe pošiljati. Tako daleč bo vendar ravnopravnost obveljala, da kdor postavno ne more dokazati, da je zmožen slovenščine, tudi ne sme siliti se kot uradnik med Slovence. Radovedni smo tedaj, kako bode s spričevali za naprej za one, ki bi se radi dali izprašati iz tega predmeta. Veseli smo pa, da se spričevala gotovo ne bodo tako delila, kakor žalibože do novejših časov. De mortuis nil nisi bene, ali zamolčati ne moremo in ne smemo, da se je ravno po Kvasovih spričalnih zasejal mnogo tujstva med naš narod. Rajni Kvas, dobra pa pripravila slovenska duša, pač ni v svojem blagem srcu prevdaril, ko je res takim možem odpiral vrata v slovenske kraje, kateri se še danes nanj sklicujejo pa so poleg tega naj večji sovražniki slovenskega naroda. Z učenjem slovenščine na visokih šolah je tedaj pri kraju, a za nas Slovence zopet ena stvar manj, ki bi nas utegnila vezati na nemški Štajer.

Iz Gorice, 21. okt. [Izv. dop.] Ker se je naš slovenski tabor tako lepo končal, jezi to Lahe strašno in kdor pozna italijanski ali značaj poitalijančenih ljudi (bastardi so zmerom najhujši), ta si lahko misli, da Lah te jeze nad Slovenci ne skrivajo temuč jo očitno na videlo stavijo. Tako je bilo včeraj tu in tam po zidéh in oglih brati: „morte a dr. Tonkli“ — morte al clero slavo“. Da celo potepinje se najemljejo (lačni postopači sami iz sebe ne politikovajo) da po noči kacamu goriškemu človeku, ki se je tabora vdeležil — čujte kaj — mrtvaško pesem pojo pod oknom. Kolikor več razjarjenost v mestu, toliko več navdušenje med Slovenci tú in po deželi. Zrno, ki smo ga zasejali, bode se zatrosilo daleč okoli po Primorskem in sosednjem Kranjskem. Od ust do ust bodo šle besede govorjene med 10.000 ljudmi in ne bodo brez sadu. Če nas Lah surovo nadlegovajo, nič ne dé. Spoznali jih bomo ter bomo odvrgli tisto škodljivo slogo, ktera Lahom žepo polni, nas pa berači. Zavrteno je kolesece, naprej! Bogme, Lah naj spoznajo, da smo tudi mi možje, kedar gre braniti naše pravice.

Ne morem vam povedati kako smo bili veseli pri tukajšnjem taboru zastopnika vrlih štajarskih Slovencev, dr. Vošnjaka in obžalovali smo, da se iz Ljubljane tako rekoč ni nobeden prikazal.

Slišal sem iz jako dobrega vira, da mislijo osnovatelji šempaskega tabora v brošuri natisnene izdati vse govore, kar se jih je zbranemu narodu govorilo. Ta brošura, ki se ima v več 1000 eksemplarih natisniti, prodala in razdelila se bo po deželi, da bode tistim, ki so se tabora udeležili primeren spomin, drugim v poduk. — Tako je prav! Brati in zopet brati je treba našemu ljudstvu, da pride do splošne politične zrelosti. In potem! Potem se ne bomo bali za zedinjenje vseh Slovencev!

Politični razgled.

Občina Arlica-Janževrh in s. Anton na Pohorju ste še te dni poslali prošnji do vis. dež. zbora, da bi se naj upeljal slovenski jezik v šole in urade in se naj Slovenci zedinili pod eno narodno slovensko upravo. Državni zbor je s 63 proti 56 glasov zavrgel osnovo postave o zmešanih zakonih med verniki raznih cerkvá.

Verski odbor državnega zbora se bo v kratkem jel posvetovati o postavi, po kateri bi se obligatorično vpeljal civilni zakon. Kakor je bilo brati po časnikih, ne imelo bi ministerstvo ničesar proti temu.

Državni poslanec Skene je položil svoj mandat kot ud delegacije.

„W. Tagbl.“ trdi, da dr. Herbst samo čaka prilike, da bi stopil iz ministerstva. To priliko misli najti, ko bi gosposka zbornica ne hotela vzeti postavu o porotnicah v pretres.

Vojno ministerstvo hoče v vojaški granici osnovati kupčijske in obrtnijske zbornice.

Vladika Strossmayer ima iti v kratkem v Beligrad, da se bo s knjezom in vladarstvom dogovoril o zadevah katoličanov v Srbiji.

Ljudstvo v Pragi je popolnoma mirno, tem več posla pa ima vlada. Dozdaj je prepovedala nadalje izdajati časopise „Nar. Nov.“, „Posel z Prahy“, „Zvon“ in „Nar. Pokrok“. „Nar. Nov.“ se bodo neki 1. nov. t. l. preselile na Dunaj, drug list pa neki v Pardubice. Praško društvo tiskarjev se je zbralo, da bi se posvetovalo, kako pomagati tiskarskim delavcem, ki so vsled teh naredeb zdaj brez kruha; nasvetovalo se je prositi namestnijo, Herbst in državni zbor pomoči, a nasveti ne sprejeli. Zdaj se bo v Pragi za delavce nabiralo. — Župan Klaudy je prišel na Dunaj, oseбно izročit dr. Giskri protest proti razdeljenju tehnik. Tudi Nemci bodo šli do ministerstva in sicer prosit, naj bi se tehnika po sklepu ustavnega zbora v dva zavoda razplala. — Na koncu svojega poročila do začasnega vodja namestnija v zadevah zadnjih praških homatij pravi Klaudy: Kdor javno službo opravlja, mora po mojem mnenju stati nad strankami, njega v njegovem postopanju ne sme motiti nobeno vpitje kake stranke; postavu mora strogo in brezozirno izvrševati, a se ne sme pustiti zapeljati, da bi za kako fantalinsko neumnost odgovorno delal vse prebivalstvo ali da bi pomagal iz tega kovati velik političen kapital. — Vlada je prepovedala občni zbor českega pravniškega dru-

štva. — Nekteri udje ustavnega odbora v drž. zboru bodo vladi nasvetovali, naj bi se c. kr. namestniku gen. Kollerju pridral še civilni komisar za Česko. Ta bi imel biti eden izmed poslancev „nemškega shoda v Pragi“. Služba sicer ne bo posebno ustavna, a služba bo in gotovo se bo med „verfassungstreue“ prav lahko našel mož, ki se je z obema rokama oklene in res že imenujejo najnovejši telegrami Banhansa, tega „moža za vse“ kot kandidata. — Prihodnji teden začne v Gregerjevi tiskarni izhajati nov časopis „Böhmische Zeitung“. — Vrednik „Hlasa“ je obsojen na 6 mesecev sedéza in 1000 gl. platéza.

Iz Prage in zapadne Galicije se poroča, da se tú nakupuje za francosko vlado govedina in oves.

Budejevičanski, Litomeriški škof in generalni vikarij Kraljevo-graški v imenu svojega škofa so naznanili kardinalu nadškofu praškemu, da se bodo prostovoljno postavili pred sodnijo, ko bi kardinala tje klical zarad pastirskega lista.

Demokratsko društvo v Lvovu pod predsedstvom dr. Smolka je sklenilo: 1. Avstrijska korist in evropski mir zahteva, da se Poljska zopet osnuje; 2. Galicija kot oddelek nekdanje poljske republike ima dolžnost poljsko narodnost gojiti in ostati v zvezi s poljskimi krajinami; 3. razmere med Galicijo in drugimi avstrijskimi kronovinami naj se vredi na podlagi federativnih načel; 4. nasprotovaje pauslavističnim nameram gre podpirati druge Slovence, ki se poganjajo za svobodni narodni razvitek; 5. v smislu federalističnega načela tirjamo tako avtonomijo, kakoršno ima Ogerska.

Uvoden članek „Gaz. Nar.“ v Lvovu piše: Ako nas ne motijo glasovi, ktere po zaupni poti iz Dunaja dobivamo, v kratkem se povrnejo naši državni poslanci domu — se ve da poljski drž. poslanci.

Ogerski deželni zbor je sklenil, da imajo zakonske zadeve soditi duhovne sodnije. Tudi Deak je za to govoril.

Nemški kupčijski shod v Berlinu je sklenil, da se ga odšihmal ne smejo vdeleževati zastopniki avstrijskih kupčijskih korporacij. Kaj poreko avstrijski Prusi k tej breči?

Iz Carigrada se piše, da se tam zarad zadnje zarote vedno več ljudi v zapor deva; med jetniki so neki vsi sinovi ranjkega sultana.

Dosedanji začasni turški poročnik na Dunaji je imenovan za generalnega konsula v Pošti.

Dosedanji avstrijski poročnik v Carigradu baron Prokesch-Osten se je neki vstavljal, da bi se v Pešti napravil turški konsulat. Zato so ogerski listi tekoj našli polno napak na možu, in dunajski jim pomagajo kričati proti staremu diplomatu.

Na pravobrodu „Beligrad“ pri Zemunu se zdaj iz oka v oko gledajo morivci knjeza srbskega Mihajla, kar jih je še živih. Hudodelniki iz Belegrada naravnost v obraz očitajo razknjezu Aleksandru Karazorževiću, kar je on zakrivil pri žalostnem knjezomoru. Ob enem teče v Belemgradu konečno obravnavanje. Obtoženci so vse izpovedali. Eden pravi: Aleksander me je povabil, da bi se moritve vdeležil, češ da se more tudi na krvavem prestolu sedeti.

Iz Madrida se piše: 19. t. m. je bil ljudski zbor. Razgovor je bil prav živahen. Sprejeli so se ti-le nasveti: Federativna republika je edini demokratični način vladanja; vladi naj se nasvetuje, da smejo vsi Španjci, ki so 20 let stari, uživati vse politične pravice; izdajajo naj se brošure, ki bodo podučevale ljudstvo o raznih načinih vladanja; naj se ustanove politične šole za ljudstvo. — Pravosodni minister je vkazal, da imajo nehati vsi samostani, meniški in nunski redi, kar se jih je ustanovilo od l. 1837 sem; njih premoženja pripadejo državi. Kar jih je bilo že pred letom 1837, bodo se zmanjšali za polovico. Vojni minister razgláša, da se imajo vseučilišča, zavodi in srednje šole 1. novembra odpreti. Drug dekret dopušča popolno svobodo uku v vseh predmetih in dovoljuje vsakemu Španjcu napraviti učilišča. — Kraljica Isabela se poda v Anglijo.

Portugalskega kralja oče je razen mnogo družih pripravljen ponujati se na španjski prestol, in je neki že francoski cesar poprašal, ali bi ga Španjci tudi hoteli. Na to odgovarja „Nacion“, da bi vsako vtikanje francoskega kralja v španjske zadeve razžalilo ljudsko samostalnost; tako vtikanje bi imelo ravno nasproten vspeh, celo ko bi veljalo ponudnikom (kandidatom), ki bi bili sicer deželi všeč.

Ker se je Napoleon vrnil v Pariz, ogleduje si „France“ politične razmere evropske in nahaja h koncu neljubo resnico, da ni nikjer miru, nikjer stalnosti, temveč le pričakovanje in bojazen. Razbiraje posamezne države, ne more pri nobeni trditi, da bi jej vojska koristila. O Avstriji piše: kar se nje tiče, bila je vojska zanj osodepolna. Ali bi našla v vojski priliko svoje zgubljene moči si zopet pridobiti? Le vrtoglava smelost bi mogla kaj takega pričakovati.

Prihodnji anglejski parlament se od sedanjega ali prejšnjega ne bo toliko razločeval, kakor so se nekteri nadejali, nekteri pa bali. Sicer je med onimi, ki si prizadevajo priti v parlament, nekoliko mladih mož, katerih ne vežejo niti stranke niti historični obziri, ki bi torej za eno dosedanjih glavnih strank tako malo ljubezni seboj prinesli, kakor za drugo. Ali teh mladih ima le malo upanje priti v zbornico. Tu bodo sicer jedro, na katero se jih zna s časom še mnogo okleniti in tako ustanoviti nova neodvisna stranka, zdaj pa se bodo morali Gladstoneju pridružiti, ako ne bodo hoteli samo teoretično zanikavati in protestovati. Pri početku novega parlamenta se torej ni nadejati novih strank.

Vsem taboritom, ki so se zbrali na Šempaskem polji.

Neizreklija hvala Vam za Vašo gorečnost in navdušenost, za prelepi red in zmernost. Častili ste sebe in ves narod.

Slava pa vsem bratom, kateri so se nas spomnili v telegramih in dopisih.

O d b o r.